

Sote-uudistuksen rahoitusmallien arviointia

KYS ERVA yhteistoiminta-aelimen seminaari
hallituksille ja virkamiesjohdolle 11.2.2015 Kuopio

Talousjohtaja Aija Suntioinen, Ksshp

Sote-lakiesitys ja rahoitusmallit

FAKTOJA

Valmistelu

- Sote-rahoitusasiat agendalla eri työryhmissä
 - STM ja Kuntaliitto
 - Kuntien rahoitusosuuksiin liittyvät kysymykset
 - Perustuslakivaliokunta
 - Kuntien rahoitusosuudet ja muutokset nykytilaan
 - Monikanavarahoituksen purkamisen vaihtoehtoja selvittävä työryhmä
 - VM:n työryhmä, joka valmistelelee budjetti-kehysjärjestelmää sosiaali- ja terveystalouden kustannusten hallintaan

Rahoitus

- Kunnat vastaavat sosiaali- ja terveyspalvelujen rahoituksesta
 - valtionosuus ja kunnallisvero
- Rahoituksen lähtökohtana on palvelujen toteuttamisesta aiheutuviin kustannuksiin perustuva sote-alueen talousarvio
- Talousarvion mukainen rahoitusvastuu jaetaan kunnille asukasluvun ja tarvetekijöiden mukaan
 - asukasluvun paino on 20 % ja tarvetekijöiden (ikä rakenne ja sairastavuus) 80 %
 - laskentakaava on todettu HE:n perusteluissa
- Tuottamisvastuussa olevan ky:n rahoitus
 - sote-alue rahoittaa palvelujen tuotannon
 - rahoitus osin laskennallisesti (80 %) ja osin kustannus- ja vaikuttavuusperusteisesti (20 %)

Sote-lakiesitys, luku 6, rahoitus

- *33 §, Sosiaali- ja terveysalueen rahoitus*
 - Kunnat osallistuvat sosiaali- ja terveysalueen kustannusten rahoitukseen sosiaali- ja terveysalueen talousarviossa vuosittain määriteltävällä maksulla.
 - Sosiaali- ja terveysalueen vuotuisten kustannusten tulee perustua sen lakisääteisten tehtävien sekä alueen sosiaali- ja terveyspalvelujen tuottamisvastuussa olevien kuntayhtymien lakisääteisten ja järjestämispäätöksen mukaisten sosiaali- ja terveyspalvelujen toteuttamisesta aiheutuviin tarpeellisiin kustannuksiin.
 - *Perustelutekstissä: Tällaisia tarpeellisia kustannuksia ovat myös pääomakustannukset. Merkittävien investointien kustannukset huomioidaan erikseen.*

Sote-lakiesitys, luku 6, rahoitus

- Kunnan maksuosuus perustuu kunnan asukasmäärään, jota on painotettu kuntien peruspalvelujen valtionosuuksien perusteena olevien laskennallisten kustannusten määrittämisessä käytettävien ikäluokkien perushintojen ja sairastavuuskertoimen mukaisesti, siten kuin niistä säädetään kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain (1704/2009) 6 ja 7 §:ssä.
- Kunnan maksuosuuden laskennassa 20 prosenttia määräytyy asukasmäärän perusteella ja 80 prosenttia ikärakenteen ja sairastavuuden perusteella.

Sote-lakiesitys, luku 6, rahoitus

- Lisäksi kunnat rahoittavat 12 §:n 2 momentin 11 kohdassa tarkoitetun investointisuunnitelman mukaisten investointien aiheuttamat kustannukset. Rahoitus jaksetaan järjestämispäätöksen mukaiselle ajalle ja kuntien rahoitusosuudet määräytyvät järjestämispäätöksessä määriteltävien laskennallisten tekijöiden mukaisesti.
 - *Perustelutekstissä: Merkittävien investointien rahoituksessa käytettävien laskennallisten tekijöiden ei tarvitse olla samoja kuin muiden kustannusten rahoituksessa.*

Sote-lakiesitys, luku 6, rahoitus

- *34 §, Tuottamisvastuussa olevan kuntayhtymän rahoitus*
 - Tuottamisvastuun aiheuttamat kustannukset rahoitetaan sosiaali- ja terveysalueen suorittamalla korvauksella.
 - Korvauksen perusteet määritellään järjestämispäätöksessä siten, että rahoituksessa otetaan huomioon tuottamisvastuussa olevan kuntayhtymän jäsenkuntien asukasluku sekä palvelujen tarve 33 §:n 2 momentissa tarkoitettujen laskennallisten tarvetekijöiden mukaisesti.

vrt. ”toteuttamisesta aiheutuneet tarpeelliset kustannukset”

Sote-lakiesitys, luku 6, rahoitus

- Asukaslukuun ja tarvetekijöihin perustuvan rahoituksen osuus on vähintään 80 prosenttia. Lisäksi otetaan huomioon 12 §:n 2 momentin 13 kohdassa tarkoitettujen palvelutuotannon kustannuksiin vaikuttavat olosuhde- ja muut tekijät sekä vaikuttavuus- ja tehokkuusvaatimukset, joiden osuus korvauksesta voi olla enintään 20 prosenttia.

Sote-lakiesitys, luku 6, rahoitus

- Sosiaali- ja terveysalue päättää tuottamisvastuun ja järjestämispäätöksen investointisuunnitelmaan sisältyvien merkittävien investointien korvausten tarkemmasta määräytymisestä tuottamisvastuussa olevaa kuntayhtymää kuultuaan siten, että 1 momentin mukaiset palvelutuotannon kustannuksiin vaikuttavat tekijät sekä vaikuttavuus ja tehokkuusvaatimukset otetaan huomioon.

Sote-lakiesitys, luku 6, rahoitus

- 35 § *Alijäämän kattaminen*
 - Sosiaali- ja terveystalouden sekä tuottamisvastuussa olevan kuntayhtymän talousarvion taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta.

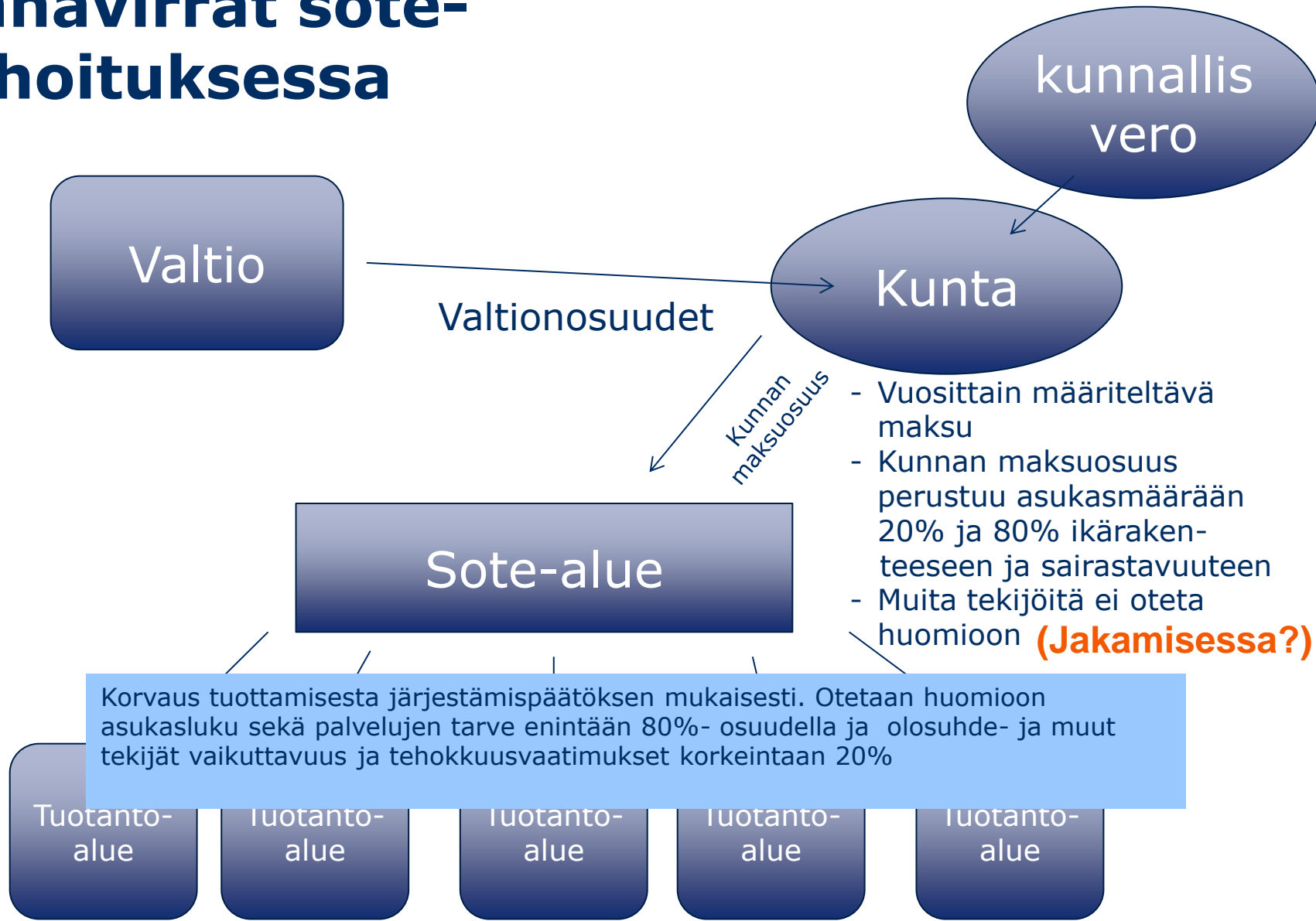
Lisäksi rahoitukseen liittyviä yksityiskohtia muualla laissa

- Järjestämispäätös, 12 §
- Valtion ja sosiaali- ja terveysalueen välinen neuvottelumenettely, 28§
- Sosiaali- ja terveysalueen ja tuottamisvastuussa olevan kuntayhtymän välinen tulosohtaus, 29 §
- Sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnallinen kehittämisohjelma, hankeavustukset 31 §
- Toisen tuotanto-alueen potilaan hoito, korvaus hoidosta 36 §
- Valtion koulutuskorvaukset, korvaus tutkimustoimintaan ja korvausmenettelyt 37 § - 43 §
- Omaisuusjärjestelyt voimaanpanolain 12 §
- Rahoituksen siirtymäjärjestelyt voimaanpanolain 14 §
- Varainsiirtoverolain väliaikainen muuttaminen

Sote-lakiesitys ja rahoitusmallit

MIKÄ PUHUTTAA?

Rahavirrat sote-rahoituksessa

Kunnan rahoitus sote-alueelle

- Laskelmat kuntien maksuosuuksien muutoksista
 - Nykyisellä (aiemmalla) kustannustasolla
- Mistä kuntien kustannuserot johtuvat?
 - Sairastavuus ja ikärakenne
 - Palvelurakenne ja tuottavuudeltaan erilaiset tuotantotavat
- ”Kuntia tai alueita, jotka ovat hoitaneet palvelunsa tähän asti hyvin / taloudellisesti ei pidä panna maksamaan kalliiden alueiden kustannuksia”
- Rahoituksen oikeudenmukaiset perusteet ja kuntien taloudellinen kantokyky?

Kunnan rahoitus sote-alueelle

- Laskelmat kuntien maksuosuuksien muutoksista
 - Tarkasteluja vaikeuttavat muut samanaikaiset muutokset: valtionosuusuudistus, eläkkeisiin vaikuttavat uudistukset, julkisen talouden raamibudjetti, alijäämän kattamisvelvoite...
 - Joidenkin kuntien osalta muutokset vaikuttavat rahoitukseen samansuuntaisesti, joidenkin päinvastaisesti
- Toistaiseksi ”nollasummapelejä” – miten päästään eurojen jakamisesta kehittämiseen?
 - Rahoitettava summa yhteensä?

Kunnan rahoitus sote-alueelle

- Ehdotuksia ja keskustelunavauksia tehty
 - Sote-maksu kaksiosaiseksi, perusmaksu + lisämaksu alueella?
 - Kapitaatiomallin toteuttaminen?
 - Sote-alueen tai tuotantovastuualueen kustannukset / asukasmäärä vai
 - Tehokkaimpien alueiden ja kansainvälisen vertailutiedon perusteella tavoitekustannustaso, jonka perusteella määritellään € / asukasmäärä. Siirtymäaika.
 - Katto sote-kustannuksille?

Kunnan rahoitus sote-alueelle

- Kuntien maksut voisivat kapitaatioperiaatteen lisäksi perustua osittain käytettyjen palvelujen määrään → kannustin terveyden edistämiseen?
- Kapitaatiomallin etuja ennakoitavuus kunnan näkökulmasta, hallinnollinen yksinkertaisuus vs. suoritejärjestelmä
 - Rahaliikenne yksinkertaistuu, mutta suunnittelu ja seuranta vaativat entistä enemmän panostusta?
- Sote-alueiden verotusoikeus?
- Alijäämien kieltäminen sote-alueilta? Vs. lakisääteiset palvelut; mahdoton tavoite?
 - Kenellä vastuu hoitotakuusta?

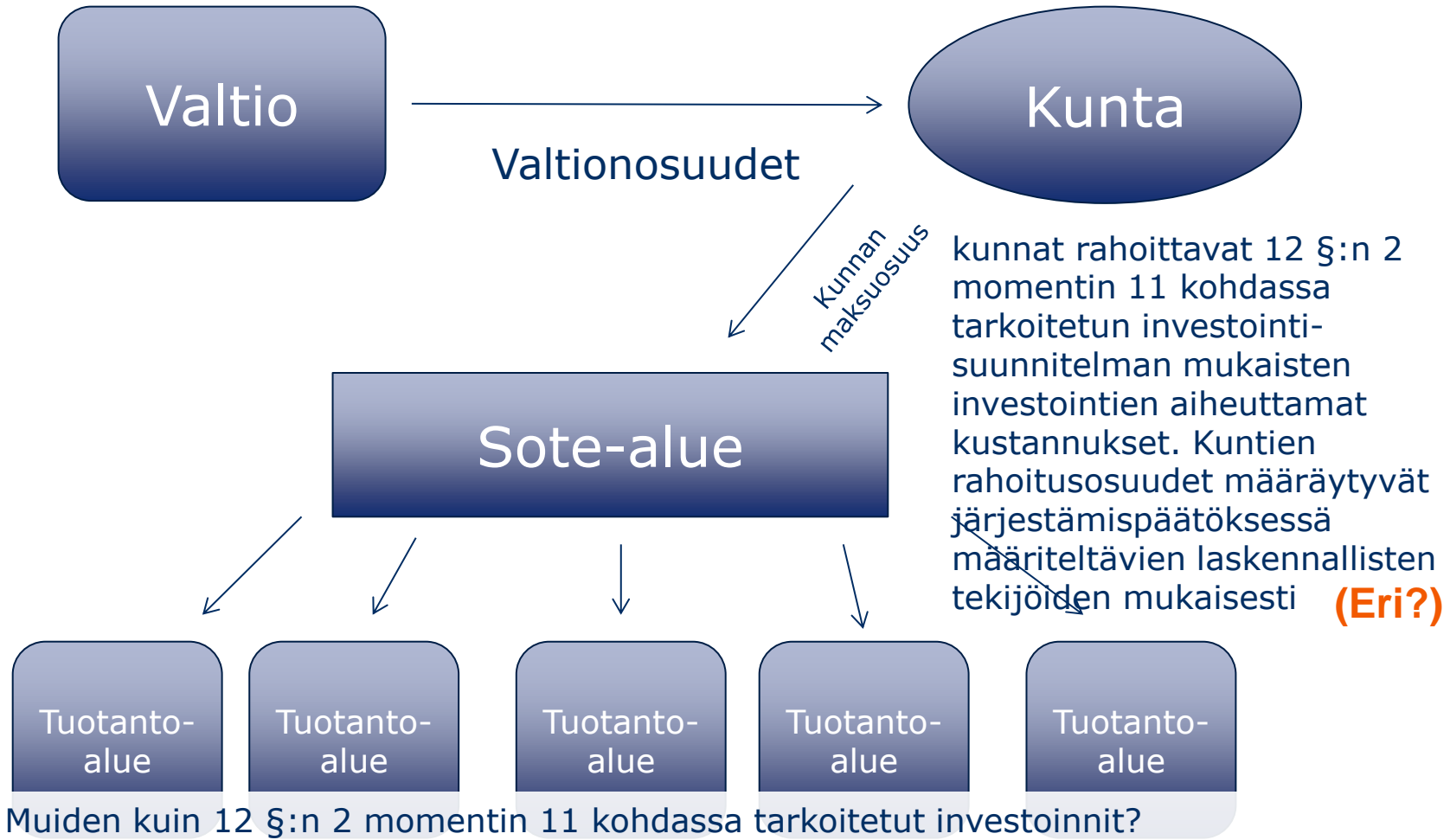
Tuotantoalueen rahoitus

- Sote-alueen ja tuotantokuntayhtymän välinen rahoitus
 - Otetaan huomioon asukasluku sekä palvelujen tarve enintään 80%- osuudella ja olosuhde- ja muut tekijät, vaikuttavuus ja tehokkuusvaatimukset korkeintaan 20%.
Tulosohjaus ja tulossopimus.
 - Miten määritellään muut tekijät?
 - Tulosohjauksen toteuttaminen käytännössä?
 - Miten vertaillaan?

Miten taklataan vertailun vaikeudet?

- Kustannusten vertailu, tuottavuuden vertailu, esim. valtakunnallisten aineistojen perusteella
 - Lukuisia taustatekijöitä vaikuttamassa, kuka osaa eliminoida vertailutietoja vääristävät tekijät?
 - palvelujen rakenteet ja järjestämistavat, yli- /alijäämät...
- Millaisessa (yksinkertaisessa) mallissa saavutettaisiin riittävä vertailukelpoisuus?
- Millainen tulossopimus johtaa tavoiteltuun kehitykseen?
 - Maks. 20 % muita elementtejä – millä käytännössä ohjataan?
 - Kunnat useassa roolissa

Investointien rahoitus sote-rakenteessa

kunnat rahoittavat 12 §:n 2 momentin 11 kohdassa tarkoitetun investointisuunnitelman mukaisten investointien aiheuttamat kustannukset. Kuntien rahoitusosuudet määräytyvät järjestämissä päätöksessä määriteltävien laskennallisten tekijöiden mukaisesti (Eri?)

Muiden kuin 12 §:n 2 momentin 11 kohdassa tarkoitetut investoinnit?

- tuotantoalueilla? Tuotantoalueen omistamalla yhtiöllä?
- Mahdollista myös: kunnilla (ei tarkoituksenmukainen vaihtoehto)

Investointien rahoitus

- Lain yksityiskohtaiset perustelut
 - Voimavarojen kohdentamiseen liittyy myös sosiaali- ja terveyspalvelujen toteuttamiseksi tarvittavien merkittävien ja kustannuksiltaan suurten investointien suunnittelu. Sen vuoksi järjestämissuunnitelmassa tulisi olla myös tällaisia investointeja koskeva suunnitelma. Merkittäviä ja kustannuksiltaan suuria investointeja olisivat lähinnä yli 40 miljoonan euron investoinnit. Järjestämispäätöksessä voitaisiin tämän mukaisesti määritellä koko alueella toteutettavien merkittävien investointien ajoitus ja sijoittuminen.

Investointien rahoitus

- Investointiohjelmaan sisältyvien merkittävien investointien rahoitus kerätään myös sosiaali- ja terveysalueen kunnilta. Investointien rahoitusvastuu jakautuu alueen kuntien kesken järjestämispäätöksessä määriteltävien laskennallisten tekijöiden mukaisesti.
- Merkittävien investointien rahoituksessa käytettävien laskennallisten tekijöiden ei tarvitse olla samoja kuin muiden kustannusten rahoituksessa. Rahoitus voidaan määritellä esimerkiksi pelkästään kunnan asukasluvun mukaisesti. Investoinnin rahoituksen jaksotus päätetään myös järjestämissuunnitelmassa.

Investointien rahoitus

- Raja ”lähinnä yli 40 miljoonan euron investoinnit”
 - Suurin osa tuotantoalueiden investoinneista yksittäisinä tätä pienempiä
 - Käytännössä isot rakentamishankkeet?
 - Vrt. 4 vuoden järjestämissopimus
 - Tuotantoalueet suunnittelevat muut itsenäisesti?
 - Rahoitus osana tuotantoalueen saamaa korvausta
 - Tarpeelliset pääomakustannukset?
 - ”Jakoperusteessa” olosuhdetekijöiden huomiointi? Kuinka saadaan sovittua (yksittäisen kunnan näkökulma)?

Omaisuusjärjestelyt ja niiden vaikutus

- Alueilla mahdollisuus erilaisiin malleihin?
- Kuntaliiton tiedon mukaan huhti-toukokuussa tulossa yhtenäinen suositus
- Mikä on erilaisten mallien vaikutus tuotantokuntayhtymien toimintaedellytyksiin? Millaisia eroja voi aiheuttaa?
 - Pääomakustannusten huomiointi
- Näkökulmaeroja? Miten tuotantokuntayhtymän mahdollisimman hyvät toimintaedellytykset turvataan → uudistuksen tavoitteiden toteutuminen?

Miljardisäästöjä?

Sote-kustannuksista voidaan säästää 1,8-2,6 miljardia euroa

12.01.2015

www.kaks.fi

SOTE 16.6.2014 Kuntalehti

Sote-uudistus voi tuoda kahden miljardin säästöt

Tasaisempaa laatua vähemmällä rahalla. Aalto-yliopiston tutkijoiden mukaan sote-rakennemuutos on suuri mahdollisuus.

SOTE-lakiesitys, yleisperustelut, kohta 2.7 kuntien yhteistoiminta:

”Jos edellä mainitut Eksotessa jo toteutuneet sekä arvioidut kustannushyödyt suhteutetaan kaavamaisesti koko maan sosiaali- ja terveydenhuollon menoihin, puhutaan koko maan tasolla vuositasolla miljardiluokan kustannushyödyistä...”

Toisaalta...

7.2.2015 - 08.03 | PAIKALLISET

Kuntajohtajat: Sote-uudistus liian kallis

KSML pääkirjoitus 18.2.2015

”... Myös järjestelmän rahoitus ja mahdolliset säästöt ovat vielä hämärän peitossa. Tästä keskusteltiin eduskunnassa torstaina – ja epätietoisuus sen kuin kasvoi.”

Toive?

”Linjakas ja johdonmukainen sote-järjestelmä tuhlaa paljon vähemmän kuin hallinnollinen sekasotku. Rahojen viisas käyttö puolestaan vähentää tarvetta etsiä pakkosäästöjä palvelujen sisällöstä ja laadusta.”

HS 23.10.2013